

# РУСКИ НОВИНИ

ЗА РУСИНОХ У КРАЛЈОВИНИ СХС

Рок V.

Нови Сад, петак 14. Септембра 1928.

Ч. 35 (193)

## Организация ділоторнєй любови.\*

Вельки рани задала чловечству шветовавайна, котри ише и тераз је не загојели. Нігда не було вецьї тілеснїй и душевнїй биди як тераз. Же би их могли вилічиць треба организацію ділоторну любовь або як је іншок гвери каритативне ділствоване. Вони треба, же би је окончовало по ясним и одредзеним плану и систему. Не досц, кед даш худобноме фалаток хлеба або динар, котрого вони може буди пропис — каритативна організація је состої у тим, кед да будим поможеме на тот способ, же вони веџ можу сеbe сами виратоваць. Над шицким пак циль каритативнїй організації єст препородзене християнскаго дружтва у шицких Його часцох.

Року 1850 пришол у Парижу гу велькому учняко-ви Фридрихови Ле Плеј еден млади економ. Вони мал готови плани як би посадзел и обновсл нови леси у своім краю и указал то-ти плани Фридрихови. Ученик го слухал и давал му ради а веџ му гвари: „Люби приятелю, ис то найважнейше, же би је обновили леси, але же би обновили людзі и фамелії“. Другим словамі: обновление християнскаго дружтва у шицких напрямках циль

каритативного ділствования. Же би то посцили треба, да је ділоторна любов (каритас) укаже на шветло, да је преучуе и да је организує.

Укаже је на шветло, кед докажеме неприятельом вири, яки вельки культурни діла церкви зробела; баж зос ділоторну любовлю. Тота ділоторна любов найлісна обрана християнства. Натриме лем катол. заведения, котри жертвуюшицко за добро близкього па и власни живот.

Ділоторна любов (каритас) єст лікар за соціялни, матеріялни и морални хороти. Як цо дохтор мушки преучонаш скорей хороти як их почне ліци, так и ми шицки мушиме преучини тети соціялни хороти скорей як их почнеме каритативно ліци.

Найбаржей потреба при окончованю ділоторнєй любови добра організація. У нашим руским народзе илде нет каритативнїй организації, а требало бы, да постої у кождай нашей парохї. И задача тих шицких буде показаць найважнейши вопросы и найлегчайши способы на яки би могли организацію ділоторну любов медzi руским народом и припомогнуць гу Його препородзеню. —

\* Прек трохи роками вишица праца кніжечкі А. Міклоша Крамарска Кацлав Задгрев 1926, зас хторой вашим чыталільном прынесене дасцело статы.

## У нашым отечеству

**Політ. положение.** Нацагнутосць медzi владу и опозицию и далей тирва, бо яхто несце популізм. Влада гутори, же сест парламент на то и там је лем мож дагваряц а не по новинох, а опозиция гутори, же зос нешкайту владу и парламентом несцу але беше-

довац. Прибачевич гутори як вони и Радич спашели державу бо плада ёсца ампутацию а вони були за единство. Шицка ситуация у рукох другого уставнаго фактора, або краля. Док ще не знайде парламент не можу је очековац піаки пременю.

Вихода раз у тижню.

Цена на цалк рок 100 динари.  
На 1/3 рока 50 динари.  
За Америку 4 долари из рок.

Рукописи и други писма треба  
посыпаш на адресу:  
„РУСКИ НОВИНИ“ НОВИ САД  
Бојовицка улица број 2.

Преглату на РУСКЕ - НАРОДНЕ  
ПРОСВІТНЕ ДРУЖТВО, РУСКИ  
КРСТУР (Бачка).

Вельки огенъ у Ми-  
тровици уничтожел цал-  
ком хотел „Ядран“. На пой-  
дзе було динамиту, настало  
експлозия и кров однесел  
до воздуху. При тим па-  
страдали и 2 огњогаситела.  
Виштра, кед сам властитель  
сіричинел огонъ, да прида-  
зе до асигураціи и прето  
зарвти.

Важки винаход у га-  
довству зробел професор у  
Любліяни Єсенко. Вони робел  
гітто 20 роки на тим; кед  
брі машанем житних кви-  
трх зосражковика посцигнул  
нове зарво. Тото му пошло  
за руку и вони тераз виста-  
вел свойо нове ростенне на  
вистави у Любляни. Вони  
високе 2 метери а инои  
класки, котри маю 90 гарна.  
Изде је позна чи и у зем-  
ледліскай практикі годзен је  
указац таки успех.

Валал сам буде же-  
лезницу. При зарву Вер-  
шец єст 10 килом. удалени  
валал Гудурица, у котрим  
су велі винїци. Жителем  
було чекко вивожовац сво-  
го вино бо ис мали желез-  
ницу. Тераз је зложели я  
сами себе будую железнницу

до Вершецу. Коштац их  
буде 1 милион и 700 ты-  
сячи динари.

**Организация цига-  
жок**, котра у Банату пля-  
кала и забивала, вланена.  
Шицки заварти у Вельким  
Бечкереку.

**Конгрес привредни-  
хок** отримац тих дньох  
у Београду. На конгресу  
важали учасць шицких організа-  
цій крем Загребскай. Ве-  
шеводало је о нешкайшій  
современей кризи и гледали  
ше драги и способы, по  
котрима би је полевшадо  
нешкайшіе критичне по-  
ложение.

**Светислав Петро-  
вич**, познати у шицце уме-  
тник на філму пришол опа-  
триц своіх родительськх у  
Новим Саду и бул вшадки  
привитаны.

**Одсудзені на зарене.**  
Тих дньох вельки военски  
суд у Суботици одсудзел  
80 младих хланів, котры  
наруковали але не сцели до  
рукох вжац пушки, бо су  
на зарене, лебо як их при  
нас волаю бугере. Суд их  
одсудзел на 10 роки цем-  
ніци.

## О дагану.\*

Геральнейши вик може па-  
звац виком общаго куреня  
дагану. Нешка так је кур-  
рел ёсць розширило, же чешко  
найсць човека, котри би не  
курел. И женох єст велько,  
ко куря даган. И хот каж-  
ди чул, же курен дагану  
чюдзи, але не кажди точно  
зна, яку чюду роби кур-  
ен дагану здравлю чловека.  
Бляде лицо, часта кашель,  
то су знаки у тих,  
ко куря. А окрем того даган  
песлаблюш шерцо, судбен-  
ра анетит за ёдзен, чловек,  
ко кури, ис може спац,  
даган сущи чловека и ве-  
лько хороти подтрумує.

Чом таку чюду роби даган  
здравлю чловека? Зато,

бо у дагану в отров, котри  
ше вола никотин, котри чко-  
дан человеческому здравлю.  
Вежице цигаретлю, окруц-  
це ю зос хусточку и закур-  
це, а дим дихайце через ху-  
сточку. Такой будасце чув-  
ствовац, же даган цошка  
слабши, нема обичии смак,  
а на хусточки увидавце жов-  
ту пламу. То є никотин,  
ко по при куреню уцагуеце  
а димом и лігаце зос шліну.  
Мож позесц, же даган бар-  
жей чюдан чловекови як  
алкагол, бо алкагол чюдан  
лем тому, ко го пие, а даган  
чюдан и тому, ко ку-  
ри и шицким, котри су зос  
ним у хижки, бо даган от-  
рове воздух, зос хторим

дихаю щицки у хижі. На тоз способ тот, що кури доган, отровує своєю дзепи и других, котри живю асім ведно у хижі.

Но окрем того куреве догану чходзи и кишенки. Обични доганьои покури на днень паклу догану, що з паперками и ширку (бензином) витопши 3 Д., а на мешац 90 Д.; на рок то уж будзе красна сума 1080 Д.; за трицєц роки обични доташьои покури 32.400 Динари. Правда красни пенеж! Ето яку вельку чходу роби, поведзме, худобни оцік своїм дзецом. Но не лем своїм дзецом, але и себе, на маєтку и на здравлю!

Кед би 1000 хлоли през еден рок не курели, але тот пенеж, що би го видали за

доган, одкладали, то би ше за еден рок на збората красна сума еден мільйон динари. За еден мільйон Динари легко мож збудоцац красни просвітити (пародни) Дом, запровадзіц бібліотеку, осигурац вихоцене по випох и т. д.

За то не треба куриц, бо кед не будземе куриц, очувавме здравле и прыноруко смо пенеж. Лем треба кус моцней волі, треба, да себе новеме, не будземе веци куриц. За тог пенеж, що би мал буц видані за доган, купиме даю вукие до государства, купиме добру новинку, кініжку, то будзе нам па хасен, а з догану наме лем чходу и за здравле и за кишенку.

К.

## Драги зос карчми.

**Перша и найкрайшя драга зос карчми водзі под стол.** Вино, ливо, паліска и други напоі так однею разум и моц чловека, же вон велью раз не може стац ані юздзіц и заічайло вош ше найдзе под столом қачмаровим ведно зос його пісом. Але тач и видас з карчми як далеко пойдзе? Шырокі сце відзели не раз лежац пияніцу у ярку.

**Друга драга з карчми водзі до жобрацтва.** Найвекша часц жоб-

ракох постали іре карчми. Карчми то пиялки, котрые кармі з чловечу кревю, то студні без дна, до котрих рукаю людзе своєю щесце.

Пред дзвермі єдней карчми стал раз хлон, щицок у рендох, червеного носа и блядей твари. Тримал у руках метер и не престано мерал дзвери на карчми и ніяк да їх вімера. Пришли людзе и пітаю ше го: що робиш чловече? Мерам тогі завратані дзвери и не можем похоніц як пра віх могла войсці моя цала хи-

жа, жем, коні, крави, плуг, роля, брана. И тераз кед и я сцем войсці нука, та ме вируца, бо исхам ані дзиравей пари у кишенкі! Так пічиніца ходзі до карчми з велькими пенежами а виходзі або го вируца зос жобрачу паліцу.

**Треця драга до хороти и на теметов.** Піяніца започина у карчми лиц і гутори: дай Боже здравле! О, бядни, кламе сам себе и других. Кед би то так було, по другой политровки мушел бы буц найздронили. Але як то здравле? Глава не круци, ноги склою а піяніца зос своїм „здравлём“ тачка ше и пада на жем. Треба го однесц до шпиталю або и на теметов. А дома жена, дзе-

ци, потаргани, гладни — оцец препил своёю здравле и щесце фамелій.

Але драга зос карчми може чловека прыпровадац и до **шемніцы и шибеніцы**. У сдням варонту од судзели єдного легінія на шибеніцу праубийство. Под шибеніцу так прэгварел: умерам ганьбливую шмерцу и заслужел сом ю. Але при моей шибеніцы требало бы поставіц ище юну и на туто обешніці карчму, котра веліх прыведла под шибеніцу. Трэжды и певини ступел сом до карчми а як звойнік вишод зос ней. Я сом пецепеліва жертва карчми.

Люби читателе, нача ше вам тати драги? Кед не, тади не ходце до карчмох.

## Пришол чорт по свойо.

Наши новини писали, кельо нашо бранца Руслана-Українца у Босні церпели од пасиля нішельяжних агентах православия, котры при помоці даедных державных власцох нашому народу велью зла зробели. Еден од гдакіх таких агентах бул російски калудер емігрант и православни поп Василь Майсисенко. Вон бунтовал неукіх людах, однімал нащо греко-катол. церквя а попры тым тарговел зос дрэвом, що го рубал у леше греко-катол. парохій у Дубраві. Тот „православни

святитель“ окламал и спрэведол нашых людах, котры му верели и пошли за ним. Так вони му подпісвали всеслы лем на бланкет а веци вон сам положел пуху суму яку сцел. На тоз способ вон окламал тих худобных людах за суму 4659 дин. Людае го тераз прыдали державном тужительству, але вон сцекол и полиция го до тераз не націла. У своій тужби захтеваю, да ше за нім, попяже сцекол розвише потерница и да ше Його ствари, що їх зохабел у Дубраві предаю.

## ФЕЛЬТОН

М. Козак:

Пушка го дротарска...

Гарне ше ішвет до церкви. Не чудо бо пешка у час кирбай. Валал пам полни госьцох а пажица пред церкву шатрох. Днень красни — лем цо може буц, па ис чудо, же ідеи и старе и младе до церкви. Не треба за то думад, же щицки іду да ше Богу модля... Нс. Ёст таких, хтори іду лем раз на рок и то баш па кирбай до церкви — не од побожносци але, лебо пре госьцох, да не поведза — „пале безвірец“ лебо, же ше напили, та би шпивали. Ёст заш таких, хтори іду да видза, кельо паноцох будзе служиц службу, кельо дзияцох будзе шпивац які дзяники буду, и зос хто рих валалох. Госьці заш да видза церкву, да ю обечеляю, да маю цо дома прыповедац. Барс мало их, котри іду зато да ше широ мояці Богу, же им допу-

мачал то баш од діда — тогі дасінец од мацери „а кельо ище будзім мац кед вішнівам крашніе — апостол. Ух! тот апостол баш ми губи кирбай. При тей вірекі „апостол“ затресли ўсі Янікові ноги — мало не клекнул...

— Само ти так шмелю... гвари му дідо — як да пі-кого нет.

Швет преходзі коло їх пайвецей жени, закукую им до очі. Єдна од тых ше и залисталі:

Цо які Яні, сада будзім апостол чытац?

М — г! Заківал Яні з глану як конь, кед ше брані од мухох.

Га да же будзе — прыложел дідо — оца вон уж до штвартей класти іде.

Тота жена, що шепталі, ані не чула остатні слова дідо, бо була уж пры других женох.

— Знаце жени цо нове? Яци Горбатого будзе апостол чытац?

Но и то ми будзе чытац — дадала юна.

Будзім мац цо слухац

— завершала друга.

Жені вонці до церкви, кед ище дідо и Яні стали пред калуру. Як сом гварел... Знаш...?

Знам!

Не бой ше ніч! знаш, же ми пішці людае...

Знам!

Так-исто я дакеди... пред пейдвешат роки мал читац апостол исто на кирвай, па знаш...

Знам!

Та чекай... пушка це дротарска трафела... цо ти агам! Ти не анаш ніч...

Яні віщиціл очі на діда бо чул лем остатні слова: — „Ти ніч не айло!“ Його дума була у церкви у крилосу, аж кед дідо скричал, теди ше таргнул...

Вошли. Дідо гу ділом, а Яні ровно тресуци ше до крилосу. --

\* \*

Почала служба. Шырмі паноціе и шеісціе дзиякіе служили службу. Кед звершили: „Сяди Боже...“ рушел хтошкай Яніка, да ідае. Вишол — а у себе думал:

## Широм світа

**Украшеннє катедрали** у Ньюорку придане нашому уметникowi Мештровичевi. Вон би мал надпітрасць пінцки роботи зодпукя а то буде тирава дас 3 роки. Мештрович нема даску буд одсутні на таки дуги часи зос нашей жемі в пол дадсни статуй зроби зос гіпсу у Загребу а всіц их пошле до Ньюорку, же би не там виробели у бронзі.

**Надвійвода Фридрих** тужел при міжнародним суду у Гаагу Польську державу, же му дружка виплацід 50 мільйони злоти. Скорей тужел и нашу державу, же би му виплацела 50 мільйони дин.

**Пострадали два вірови** од бурї на півострову Криму. Вароши Севастополь и Сімферополь на півну развалини. Всіц людзах настрадало.

**На карты** страцел познати фабрикант автомобілів Сітроен 14 мільйони франки. Кед то чула його жена пришла до того карташного друштва и скричала: Кед видзице, же маце роботу зос шалсім, чом не позолаце дохтора и не облечеце му шалену коштулю. Кед то покедла замлела.

**Ширки зос два глави** дали привіц большевицка влада у Москви. На

О, да ще голем дацо трафи у церкви, да ис'мушим читаць, не сцеп бим аві дінари цо ми обещали. Паноцец зачинивад и уцих. Яви ще збунул и почал: Ко... ко... кор... Гот його початок здабал на коткодакане кури, кеда неше вайцо.

Іще аніс вигварел гевто: „коринтианом посланіе...“ а хтошка з крилосу почал сичац як Яніков гунар... Дума себе Яни: Треба уцих нуц... Ище вони не вишливали. Прспагрел сам ще...

И нацце дзияци пе вишизаали прокімен а вон почал. Зато сичали на ньго.

Док вони шпивали вон ще намесцел як припада стац читачови апостола: Виступел з праву ногу, заруцел главу на задок, руки випросцел цо баркей мотол напредок и у тим ставу — чутел.

Престали дзияци, паноцец цюшка повел, и заш було — цихо. Шляцки чутя — чути и Яни.

Дасника якашкі баба-у-куце кашле... дума, же баш тата цо им прешла драгу...

тот способ дума ще залипровац на ширкох особено при тих, цо кура, бо ім длуго не треба да гори.

**Число циганох у Чеській** висе всюоне. По статистики во терац ще рахуе 20.000 циганох. Найвецей их ест медзі Словачама (Братислава 1980, Кошице 1200. Леноча 1920).

**Наслідство мільйонара.** У Ньюорку умар американски мільйонкар Пікок, котри у тестаменту зохабел свой жепи лем 5 долари, пецеро дзеци достали по 100 долари а наймладші син Дрон наслідил маесток у сумі од 5 мільйони дол.

**Нови вулкан** на острівах Філіппіни почал руцац лаву. 1900 року постал вулкан Майон, але не тирвал длуго. Терац ще попри плюму отворел нови. Жителі у великом страху сіцкави и глядаю спащиц свой живот.

**Подпалюю церкви.** У варону Ардатов под час богослужіння, кед церкна буда полна народу болячевидки агенти зос мережі на виру подпалали церкву. Всіці особи згорели и чекаю рансті.

**Сина богача** Стікеса на меню Гуго заварли. Нои ще дал на шпекуйці зос державними паперами и ту

йому и дідови. Дідо ще и гнівал на ню.

Чув и дідо, же скаплюс а Янікови ще аж привидзело ще дідо шепта:

„Нуніка го дротарска — як краине стої“, але дідо чутел и морил оберва.

„Цо не почина?“

Дзияци з крилоса поціхю шептаю Янікови. Починай, починай!

— Ко... ко... ко... і почал по другираз Яни, и по другираз чуло ще сичане:

Прескоч, прескоч.

Та цо да прескочим. — Незнал цо прескочиц ша — станул.

Сден дзияк зли на Яніка вишол хватиул од пілого книшку зос словами...

Дай туту книжку ту! Цо щи пришом коткодакац. Вжал саж та прочитал, а Яніко, кед видзел, ки ще з нім трафело, горко заплакал. Іс сцеп аж нука останац так ще нагівал — тоги ще знал на кого.

Док виходзел, едини му ще шмелязі, другі кивали з гравами и такой пред нім шелталі:

правел фальсификати та го заварли. Його оцец буз інде, чайбогатшии чловек на йивеце и похабел маесток од даскелью мільярди златних маркох.

## Вісти.

### Мисії за священікох нашей єпархії.

Дня 4, 5. и 6. августа щишли ще до Крижовіц 24 нашо священікі и през три дні у молитвех и розумованію о вічних правдах ведно з преосвященим владиком препровадзели у единисло з Богом. Таки ще мисії отримую по шицких странах світа и то не лем за священікох и обычних вірнікох, але и за панох міністрох и других світских уряднікох. У Бельгії, Голандії, Чеській и по других краіях, приходза на та-

ки мисії найвекши панове, да іреа цали тіждень про провадца у молитви и у розумованію о „вічних правдах“ и да замодля Господу Бога за благословені у роботі. Дає так людзі світски робя, там и векше Боже благословеністко на їх роботі и на целей держави. — Там уряднікі со вистно окончую свою роботу, бо знаю, же за свойю діла буду даваць рахунок всезнаючому Господу Богу. —

По окончених мисійах отримовала ще схака друщна св. Іосафата, котре того року слави свой 25-рочны ювілей.

### Зос Р. Н. П. Д.

Др. Андрей Наливайко, лікар у Р. Керестуре ступел як член І. кл. до Рус. Нар. Просв. Друщва. На многая.

## ДОПІС

ЧЕРНЕІА ГОРА при Муніципале у Подкарпатскай Русі.

Отпуст на Успеніе пресвятым Богородиця.

Шицким познати слави отпусты, котри ще отримую кожного роцу на Чернай Горі у манастыре Оцех Васильевіх. На төт оранах сходзя ще там пресвятыя нарада зос шицких странах. Подкарпатскай Русі. Приходзи там висе и аладыга зос Ужгороду и келькі число священікох. Але тогорочкі отиуст пресвятыя шицкія дотерапії. У тим часу пред Успеніем отримовала ще у Уж-

городу конференція кашкіх владикох под председательством Екс-целегіція Митрополита Андрея Шептицкого. На төт конференції заступал Американских націях владикох преосвящени Білка зос Кападі, бул там наш владика а и владика Прешовенски преосвящени Гайдич. По докончених конференційах замодля домашній плащика преосвящени Гебел шицкіх своіх гостюх, на більшікі праціли на отпуст со манастыра О. Васильевіх на Чернай Горі на Устечко. Владизове обещали. Єлань пред Успеніем пришлі кам

\* \*

Двоме дідове з пінками у губах ишли дому зос Церкви. Застанули пред Горбатого, бо чули нука вгаду.

— Наліс якого сина мані! Понвол до церкви — коткодакац..., кричал дідо на сина.

— Апо, як єще го научили так зна — одирацся син.

— Да сце за дапо обидоме, та би єще ме нешкіца не заганьбела пред тэйм шваетом... а и тата баба концішка мушела мі драгу прейсц... таікій сом знал, же будзе нещесца..

— Та не виновата вам баба, апо, але вы сами не знаце, та дас би сце и Яніка научели.

Не знаю гд а я знам... гвари дідо. Гевти двоме, до стаці под облаком слухаю, слухаю, та нараз ще сден ізве. Я думам, же вони ані еден не знаю. Цо ти думаеш? — Подаме...

Гевтот други, кед уж були досці далеко винял піпку з устах, плювнул та гвари:

И я думам...

(Янікі)

